

Bevrijdingsmagazine

De Tweede Wereldoorlog
door de ogen van groep 8

Interviews en verhalen

Onze vrijheid blijven we vieren!

5 mei 2020

Lieve kinderen, ouders, verzorgers en meelezers,

Dit jaar is het exact 75 jaar geleden dat Nederland werd bevrijd. Sindsdien vieren we jaarlijks op 5 mei onze herwonnen vrijheid, nadat we een dag eerder, op 4 mei, met respect stil hebben gestaan bij de gevallenen.

Het zal niet lang meer duren en dan is ook de laatste ooggetuige van de Tweede Wereldoorlog overleden. De bezetting wordt dan letterlijk voltooid verleden tijd. Toch is de Tweede Wereldoorlog nog steeds dichtbij. Je kunt het gerust levende geschiedenis noemen.

Levende geschiedenis is ook wat onze leerlingen van groep 8a hebben ervaren, toen ze de opdracht kregen om – met inachtneming van de noodzakelijke sociale distantie – mensen te interviewen die de oorlog hebben meegemaakt of die de verhalen uit eerste hand hebben gehoord. Dat leverde prachtige interviews op en maakte diepe indruk. Op ons, maar vooral op de kinderen.

Vandaar dat we hebben besloten om de beste interviews te bundelen in dit digitale magazine. Gewoon, omdat we trots zijn op de kwaliteit van het werk, maar ook omdat het zo belangrijk is om deze episode uit onze geschiedenis te blijven herinneren.

De interviews worden afgewisseld met twee werkstukken over de oorlog van leerlingen uit groep 8b: een onderzoek naar het tragische bombardement op Maassluis (1943) en een fictieve brief van een Joodse onderduiker.

Namens het hele team van De Groene Hoek en de kinderen van groep 8a en 8b wens ik je veel leesplezier... hoewel dat misschien een wat ongemakkelijke formulering is. Laat ik het anders stellen: hopelijk vier je na het lezen van dit magazine bewust en met nog meer plezier onze kwetsbare vrijheid.

Susan Stolze

Directeur van CBS De Groene Hoek

“Als ik er aan denk hoe erg dit allemaal geweest moet zijn voor alle mensen, besef ik hoe goed ik het heb en dat wij in vrijheid kunnen leven.”

Jurre, groep 8a

Foto: Collectiebank Historische Vereniging Maassluis.

3	Zielig dat mijn oma dit moest meemaken	Ayven Dammers
5	Een broer verstoep onder de vloer	Jurre van Marle
7	Een dappere meester in het verzet	Kerem Kayabas
10	Opa was niet bang want hij wist niet beter	Yinthe Ouwendijk
11	De oorlog door de ogen van een kleine jongen	Giovanni Dirksen
14	Het bombardement van Maassluis	Rosemarie Voogt
16	Een ooggetuige van de oorlog in Polen	Alexander Musielak
18	Die eerste oorlogsdagen waren superspannend	Ilse Vervenne
20	“Mijn moeder was echt heel bang dat ze hem zouden vinden.”	Mees Bos
21	Dat schieten vond hij verschrikkelijk	Nikki van Zanten
22	Als er iemand komt, moet ik meteen naar mijn schuilplek	Stijn Poot
23	Luchtgevechten vanuit het zolderraam	Noah Lijst
26	Een opa met een engeltje op zijn schouder	Danique Bosker
28	Opgroeien in een groot gezin na de oorlog	Sem Amas
29	Colofon	

De Groote Kerk na het bombardement van 1943

Foto: Collectiebank Historische Vereniging Maassluis.

Foto's op cover:
Gertjan van de Velden
wo2maassluis.tumblr.com

Zielig dat oma dit moest meemaken

Door Ayven Dammers

Ik heb de oma van mijn moeder geïnterviewd, mijn overgrootmoeder dus: Henny Dammers-Eikmans (82).

Hoe oud was u in de oorlog en waar woonde u?

Ik werd geboren op 13 november 1937. Ik woonde tijdens de oorlog in Schiedam op het Spinhuispad en was drie jaar oud toen de oorlog begon, en acht jaar toen we werden bevrijd.

Oma was dus nog heel jong maar weet sommige dingen nog erg goed.

Wat is de eerste herinnering die bij u opkomt over de oorlog?

De eerste herinnering is dat ik heel grote vliegtuigen over zag komen, met bommen.

Kwam u Duitse soldaten tegen en was u bang?

Ik kwam weleens Duitse soldaten tegen. Deze soldaten hebben voor mijn ogen een vrouw neerschoten. Een moeder van zeven kindjes. Ze werd neergeschoten omdat ze na spertijd de was van de waslijn haalde. Nadat ik dit had gezien werd ik heel angstig en kreeg ik als klein meisje pas echt door hoe gevaarlijk de oorlog was.

Na deze vraag vertelde mijn oma dat ze de beelden van de doodgeschoten mevrouw nog dagelijks voor zich ziet en dat het verschrikkelijk was om mee te maken. Spertijd was trouwens een avondklok: na 17:00 mocht je niet meer naar buiten en moest alles verduisterd zijn.

Uit hoeveel gezinsleden bestond uw gezin?

Ons gezin bestond uit mijn ouders en mij, plus nog twee oudere zussen. Dus toen de oorlog begon, waren we met z'n vijven. Tijdens de oorlog werden mijn twee jongere broertjes geboren. Gelukkig hebben ze niet zoveel van de ellende meegekregen. Na de oorlog kregen we nog een zusje.

Een stoere foto van Ayvens oma direct na de oorlog.

Had u genoeg te eten en hoe kwam u eraan?

Nee, eten was er niet veel. Wat wij aten? Aardappelschillen en af en toe wat suikerbieten. Heel soms werd er van die suikerbieten stroop gemaakt. Daar moesten we het mee doen. We hadden geluk als een van mijn oudere zussen wat wist te ruilen. Dan ruilde ze bijvoorbeeld wat biet of schillen voor een klein beetje melk.

Werd er thuis stiekem naar de radio geluisterd?

Ja, er was een distributieradio en daar werd wel naar geluisterd. Maar kind, hoe

dat precies werkte, weet ik niet. Daar was ik te klein voor. Dat ding hing aan de muur. Ik zie hem nog wel voor me.

Kende u Joodse mensen en wat gebeurde er met hen?

Ja, mijn ouders kende Joodse mensen en omdat mijn vader bij het verzet zat, hebben ze deze mensen ook verborgen, verstopt op onze vliering.

Kon u als kind wel buitenspelen?

Ja, dit kon gelukkig wel. We waren natuurlijk wel voorzichtig en speelden dan met zelfgemaakte knickers van klei. Bokkiespringen vond ik ook altijd wel leuk.

“Mijn oma ziet de beelden van de doodgeschoten mevrouw nog dagelijks voor zich.”

Was er ook gewoon school of sport?

Naar school moesten we wel. Dit was zelfs verplicht. En tijdens de schooluren konden we dan wat gymmen. Een echte sport zoals bij een vereniging nu? Nee, dat hadden wij niet.

Hoe kwamen jullie aan kleding?

Kleding en schoenen waren er weinig. Alles wat er was, was zelfgemaakt. Omdat ik oudere zussen had, kreeg ik hun kleding als ze eruit gegroeid waren en het er nog netjes uitzag. Was het niet meer netjes, dan haalde mijn moeder er stukken stof vanaf om daar weer wat van te kunnen maken.

Weet je wat ik het ergste vond? Dat ze de neuzen uit mijn schoenen haalden, zodat ik er langer mee kon doen. Dat zag er natuurlijk niet uit.

Was er veel contact met elkaar, bijvoorbeeld met burens en andere familieleden?

We woonden in een heel hechte straat. Iedereen hield contact met elkaar en hielp elkaar waar nodig. En weet je, dat voor elkaar klaar staan, zie je nu weer een klein beetje terug tijdens de coronacrisis.

Wat herinnert u zich nog van de bevrijding?

Dat mijn neef had geholpen tijdens de bevrijding. Hij was de eerste die ons kwam bezoeken om te kijken of alles goed met ons was. We kregen toen Zweeds wittebrood van hem. Na alle honger die we hebben gehad, smaakte dit als cake!

Wat ik er zelf van vond?

Na dit interview vond ik het vooral zielig dat mijn oma dit moest meemaken. Ik was wel verrast dat ze vertelde dat ze gewoon buitenspeelde. Ik dacht dat dat niet zou kunnen omdat het gevaarlijk was. Ik hoop nooit oorlog mee te maken. Ik word er verdrietig van.

Een broer verstoppt onder de vloer

Door Jurre van Marle

Ik interviewde mijn oude oma (overgrootmoeder) G.C. Harlaar, geboren op 26 juli 1929 te Maassluis.

Hoe oud was u en waar woonde u?

Ik was 11 jaar oud en woonde met mijn ouders en mijn drie broertjes in de Kerkstraat naast de Grote Kerk. Het was een bovenhuis van het pakhuis van Van Vuuren.

Wat is de eerste herinnering die bij u opkomt aan de oorlog?

Ik liep met mijn moeder over straat en toen zag ik vliegtuigen laag overvliegen. Ik dacht: dat is leuk. Maar mijn moeder zei dat dat oorlogsvliegtuigen waren en dus eigenlijk helemaal niet leuk was.

“Ik was niet echt bang. De Duitse soldaten waren zelfs vriendelijk.”

Kwam u Duitse soldaten tegen? Was u toen bang?

Ja die kwam ik soms tegen op straat. Ze bezetten een gebouw bij ons in de buurt. Ik was niet echt bang. De Duitse soldaten waren zelfs vriendelijk.

Had u genoeg te eten?

Ja in het begin van de oorlog was er nog genoeg, maar later werd het steeds minder. We hadden ongeveer een klein boterhammetje per persoon voor de hele dag. We hadden gelukkig wel genoeg drinkwater. Op een dag staken mijn nicht, een paar vriendinnen en ik met een roeiboot over naar Rozenburg, waar wij op zoek gingen naar eten. Ik kan mij nog herinneren dat een simpel bordje pap dat wij bij een boer kregen ontzettend lekker smaakte.

Werd er thuis stiekem naar de radio geluisterd?

Nee, want er was een meneer die op de haven woonde, die achteraf een NSB'er bleek te zijn. Hij had een soort radar en zei tegen ons dat we de radio moesten inleveren. De NSB (*Nationaal Socialistische Beweging*) was een politieke partij die ontevreden was over de Nederlandse regering. In Duitsland was er een soort zelfde partij (*de NSDAP van Hitler*). In de oorlog sloten mensen zich aan bij de NSB om hier voordeel uit te halen. Het waren eigenlijk een soort overlopers, verraders.

Kende u Joodse mensen? Wat gebeurde er met hen?

Ik kende een familie op de Noordvliet, van een fotograaf, zij zijn afgevoerd door de Duitsers. Ook kende ik een familie op de Markt (waar nu ijsmaker Jeroen zit). Dit was familie Van Gelderen, zij hadden een slagerij. Een zoon is gevlucht naar Amerika, de andere familieleden zijn ook afgevoerd door de Duitsers.

Toen ik laatst met mijn vader aan het fietsen was zag ik bij ijsmaker Jeroen een gedenk- en informatiebord hangen.

Waren er familieleden in het verzet of die ondergedoken zaten?

Nee maar de Duitsers hielden soms razzia's, een klopjacht op een groep mensen, dan verstopte mijn oudste broer zich onder de vloer om niet opgepakt te worden. Hij had twee planken losgemaakt in de vloer onder het kleed (*gezonde Nederlandse mannen moesten in de laatste*

oorlogsjaren in Duitsland werken). Dan waren wij allemaal bang.

Wat heeft op u de meeste indruk gemaakt tijdens de oorlog?

Het bombardement op Maassluis in 1943. Het brommen en het trillen van de grond toen de vliegtuigen overvlogen. De moeder en de twee kinderen die zijn omgekomen door de bommen die zo

dichtbij ons woonde. De grote armoede die heerste en waarin wij geleefd hebben.

Oma bedankt voor het interview ik ben blij dat ik u dit heb kunnen vragen.

Als ik er aan denk hoe erg dit allemaal geweest moet zijn voor alle mensen, besef ik hoe goed ik het heb en dat wij in vrijheid kunnen leven.

Het uitdelen van voedsel ergens in Maassluis.
Foto: Collectiebank Historische Vereniging Maassluis.

Een dappere meester in het verzet

Door Kerem Kayabas

Ik interviewde Jan Lingsma, de oom van mijn moeder. Het ging over zijn vader, Tjeerd Lingsma, geboren op 7 maart 1911

Hoe oud was uw vader in de oorlog en waar woonde hij?

Mijn vader was 30 jaar toen de oorlog uitbrak. Hij was getrouwd en had nog geen kinderen. Ria werd in 1941 geboren, ik in 1946 en Hannie in 1950. Hij was destijds leraar op een basisschool en we woonden in Leiden.

Wat is uw eerste herinnering aan iets wat uw vader verteld heeft over de oorlog?

Wat het eerste bij mij opkomt, is zijn werk in het verzet en dat mijn zusje Ria en mijn moeder in 1943 naar mijn oma (grootmoek) in Friesland zijn gegaan. De Hongerwinter van 1944-45 kwam eraan en in Friesland was meer voedsel dan in het westen.

“Het ergste voor hem was de angst dat hij opgepakt zou kunnen worden (...).”

Is uw vader wel eens een Duitse soldaat tegengekomen en was hij er bang voor?
Toen hij tijdens het verzetswerk krantjes en andere documenten met de fiets afleverde (dit was verboden) is hij wel eens aangesproken door een Duitse soldaat, maar die had gelukkig niets in de gaten. Het was gevaarlijk werk want als ze er achter kwamen kon je doodgeschoten worden.

Was er genoeg te eten?

In het begin van de oorlog was er genoeg eten. Alles was wel gerantsoeneerd en op de bon. Dus de mensen konden beperkt voedsel kopen. Later werd het hoe langer hoe minder en vervolgens kwam de Hongerwinter. Mijn vader die toen alleen was in Leiden had nog wel te eten.

Rechts: Tjeerd Lingsma, vlak voor de oorlog.

Luisterde uw vader weleens stiekem naar de radio?

Tijdens het verzet werd er illegaal naar de radio geluisterd. Er was ook contact met Engeland omdat vanuit daar ook veel voor het verzet werd gedaan. Mijn vader zat dus in het verzet maar hij was niet ondergedoken. De vijand wist natuurlijk niet dat hij in het verzet zat, maar hij liep wel een heel groot risico want iemand kon je verklikken.

Kende uw vader Joodse mensen en wat gebeurde er met hen?

Het verzet regelde ook onderduikadressen voor mensen die door de Duitsers werden gezocht en voor Joodse mensen. Veel onderduikers verstopten zich in de universiteitsgebouwen die verspreid over de stad waren.

Wat vond uw vader het ergste tijdens de oorlog?

Het ergste voor hem was de angst dat hij opgepakt zou kunnen worden voor zijn werk in het verzet. En hij miste natuurlijk ook zijn vrouw en zijn kleine dochtertje.

Wat was de reactie van uw vader toen de bevrijding kwam?

Iedereen wist dat de bevrijding kwam. Al eind 1942, toen de Duitse invasie van Rusland mislukte, wist men dat Duitsland de oorlog niet kon winnen. Eind 1944 was het zuiden van Nederland bevrijd, maar het westen pas in 1945. Iedereen, en dus ook mijn vader, was natuurlijk heel erg blij.

Heeft uw vader vrienden, familie of kennissen verloren tijdens de oorlog?

Er zijn in Nederland veel verzetsmensen betrap en gedood. Mijn vader zal er best wel veel gekend hebben, maar daar heeft hij mij nooit over verteld.

Heeft uw vader wel eens een concentratiekamp bezocht en wat deed dat met hem?

Tijdens een vakantie in 1963, met mijn vader, moeder, zusje Hannie en mijn vrouw Carla, heeft mijn vader ons veel laten zien van de Tweede Wereldoorlog zoals kerkhoven, slagvelden en ook het concentratiekamp Dachau bij München in het zuiden van Duitsland. Daar zaten destijds verzetsmensen, Joden, politieke gevangenen, enz. Het was geen vernietigingskamp, maar er zijn veel mensen vermoord.

Het "kruisje" dat Tjeerd Lingsma na de oorlog kreeg uitgereikt.

Het Joodse kindertransport

Tienduizend Joodse kinderen
van hoogstens zeventien jaar,
door ouders op de trein gezet
met de groet 'We zien elkaar'.

In grote groepen tegelijk,
na de bange Kristallnacht,
uit Duitsland, Polen, Oostenrijk
voor hun bestwil weggebracht.

Hun trein, die reed van Oost naar West
bestemming Hoek van Holland.
Vandaar reisden ze door per schip
naar de vrije overkant.

Veilig in Harwich aangeland
ging het per trein naar Londen.
Daar werd voor elk kind een gezin
of een tehuis gevonden.

Helaas kwam van hun ouders slechts
een enkeling de oorlog door.
Hun trein, die reed van West naar Oost
en bracht hen op dood spoor.

Meester Jaap

Opa was niet bang want hij wist niet beter

Door Yinthe Ouwendijk

Ik heb mijn opa geïnterviewd. Hij heet Bas en is 81 jaar. Hij werd geboren op 31 mei 1939, vlak voor de oorlog.

Hoe oud was u tijdens de oorlog?

Ik werd vlak voor de oorlog geboren en was dus bijna zes jaar toen de oorlog was afgelopen.

“Die zijn naar Auschwitz gebracht en helaas nooit meer teruggekomen.”

Waar woonde u tijdens de oorlog?

Ik woonde in de Marelstraat in Maassluis bij mijn vader en moeder.

Wat is de eerste herinnering die bij u opkomt over de oorlog?

Ik kan me er niet veel meer van herinneren, maar van het bombardement in Maassluis was, toen ik ouder was, nog veel te zien. Ik woonde in het centrum van Maassluis.

Kwam u Duitse soldaten tegen?

Er liepen wel soldaten in Maassluis, maar ik kan me niet herinneren dat ik ze echt tegen ben gekomen.

Was u bang?

Ik was niet bang want ik wist niet hoe het anders was. Ik was er al een soort aan gewend.

Had u genoeg te eten?

Ja, we hadden alleen niet echt lekkere dingen. Eigenlijk alleen brood en aardappels en een klein beetje groente.

Hoe kwam u aan eten?

Mijn ouders kwamen aan eten door de voedselbonnen die ze ontvingen en ze kregen ook aardappelen van familieleden.

Werd er stiekem naar de radio geluisterd?

Niet dat ik weet.

Kende u Joodse mensen wat gebeurde er met hen?

Mijn ouders kende de familie Van Gelderen. Die zijn naar Auschwitz gebracht en nooit meer teruggekomen. Wist je dat deze familie in het huis woonde waar nu Jeroen de ijsmaker is?

Waren er familieleden die in het verzet zaten of die ondergedoken waren?

Nee, niet dat ik weet.

Ik vond het interessant om het interview te maken en vind het vreselijk wat mensen hebben meegemaakt. Mijn opa kon zich er niet veel van herinneren, hij was ook heel jong. Hij weet alleen dat het groot feest was toen Nederland bevrijd werd, maar vooral dat hij daarna naar school mocht.

Mijn oma is op 4 mei 1944 geboren. Zij kan zich niets herinneren, alleen dat haar verjaardag op een andere dag gevierd werd omdat 4 mei (Dodenherdenking) een verdrietige datum was.

Maassluis na het bombardement.

Foto: Collectiebank Historische Vereniging Maassluis.

De oorlog door de ogen van een kleine jongen

Door Giovanni Dirksen

Het is maandag 20 april 2020. We leven in een vreemde tijd die misschien wel de geschiedenisboeken in gaat. Het coronavirus houdt ons in zijn greep. Ik mag niet naar school en moet thuis opdrachten maken. Vandaag geschiedenis: interview iemand die je kent over hoe hij/zij de Tweede Wereldoorlog heeft beleefd.

Ik wist niemand in mijn omgeving. Mijn opa en oma's zijn er te jong voor en de opa's en oma's van mijn ouders leven niet meer. Mijn moeder dacht dat de buurman, Luuts Feenstra, oud genoeg zou zijn om mij te helpen met de opdracht. Dat klopte en hij wilde wel het een en ander vertellen.

Hoe oud was u tijdens de oorlog?

Ik ben geboren op 3 juni 1941 en weet niet heel veel van het begin van de oorlog. Ik was natuurlijk nog maar net geboren. Maar ik weet wel veel van de jaren 1944 en 1945. En van wat me verteld is.

Wat is uw eerste herinnering van de oorlog?

Ik ben geboren in de Joubertstraat op de hoek met de President Steynstraat, boven Slagerij Beest, op het Hoofd in Maassluis. Ik had een heel klein kamertje met een raam aan de straatkant. Ik keek op een gegeven moment naar buiten, naar links, waar vroeger water was. Niet de Nieuwe Waterweg, eigenlijk meer richting de huizen waar wij nu wonen (De La Reystraat). Toen zag ik dat er een bom ontplofte in dat water en dat de huizen die daaraan grensden ook schade opliepen.

En wat ik me ook nog heel goed kan herinneren, was dat ik een keer zag hoe de Poortershaven achterin Maassluis (...) gebombardeerd werd door een aantal vliegtuigen. Daar lagen allemaal Duitse eenmansduikbootjes, het was zeg maar een soort basis voor die bootjes. Ook was er een grote bunker met heel dikke, betonnen muren.

Kwam u wel eens Duitse soldaten tegen en was u daar dan bang voor?

Ik was wel bang voor de soldaten, maar wij hadden eigenlijk niets met ze te maken. Ik weet nog wel dat bij ons een Duitse soldaat werd ingekwartierd. Zo noemden ze dat. Hij moest toen een aantal nachten bij ons op zolder slapen.

"Ik weet nog wel dat bij ons een Duitse soldaat werd ingekwartierd."

Had u genoeg te eten? Hoe kwam u aan eten?

Nee, er was niet veel te eten. Zeker niet in de Hongerwinter van 1944-45. We aten altijd suikerbieten. Ik weet niet hoe we daar aan kwamen. Mijn moeder maakte er dan hele kleine blokjes van en kookte die in een grote pan. Ze deed er dan perenrood bij, (...) een soort rode korrels. Maar er was eigenlijk altijd te weinig.

Werd er thuis stiekem naar de radio geluisterd? En hoe ging dat?

Ik weet alleen dat we wel een radio hadden, maar misschien was dit ook wel na de oorlog. Dat kan ik mij niet zo goed herinneren. Het was wel een apart voorwerp, want je zou niet zeggen dat het een radio was (...).

Kende u Joodse mensen? Wat gebeurde er met ze?

Ik kende persoonlijk geen Joodse mensen. Maar ik weet wel dat er Joodse mensen naar Duitsland zijn getransporteerd. Bijvoorbeeld onder aan de Wip, daar had je Slagerij Van Gelderen. Die Joodse mensen moesten naar Duitsland.

Familie van Gelderen

*Foto: Gertjan van de Velden
wo2maassluis.tumblr.com*

Waren er familieleden in het verzet of die ondergedoken zaten?

Nou niet dat ik weet. Ik weet wel dat een oom van mij, die in Naarden Bussum woonde, zijn eigen schildersbedrijf had en dat hij mensen in huis had laten onderduiken. Maar dat wist ik toen niet. Dat heb ik later gehoord.

Eigenlijk heb ik zelf geen eigen vragen meer, maar bij de buurman komen steeds meer dingen naar boven; hij blijft doorvertellen.

Zo vertelt hij dat bij ons op de hoek, waar nu Grand Café 't Hoofd zijn terras

heeft, vroeger een bunker stond waar je in kon schuilen. En dat er in de haven allemaal Duitse boten lagen van de Kriegsmarine. Elke ochtend hadden ze een bepaald ritueel. Iemand blies op een fluitje en dan werden de vlaggen gehesen. Op een ochtend stond er een groepje jongens op het puntje van de haven en een van hen deed dat fluitje na. Dat vonden de Duitsers natuurlijk helemaal niet leuk. Die jongens zijn toen voor straf naar Duitsland gestuurd.

Ik weet nog dat er een vliegtuigje over de wijk vloog en dat een van die Duitse boten in de haven het vliegtuigje heeft neergehaald. Die kwam over de haven in het weiland terecht.

Ook weet ik nog dat ik heel klein was en vingervlug. Ik nam steeds de benen. Mijn zus wilde wel een eindje met me gaan wandelen, maar daar wilde ze een tuigje voor gebruiken. Die kon je kopen in het oude dorp in een winkel naast de viswinkel. De dag erna zijn we gaan wandelen en toen werd Maassluis gebombardeerd. De geallieerden wilden de metaalfabriek (...) en oliefabriek Witol bombarderen, maar de bommen kwamen terecht op die straatjes bij de Immanuëlkerk. Mijn zus was op dat moment dus met me aan het wandelen, met dat nieuwe tuigje. We hebben toen geschuild in de winkel waar ze dat tuigje heeft gekocht, achter de toonbank. Mijn vader was natuurlijk in paniek en die heeft ons daar later gevonden.

Ik weet ook nog dat ze in de Waterweg een paar schepen hebben laten zinken om de scheepvaart tegen te houden. Jarenlang zag je in de waterweg, ter hoogte van het gemaal, een boot liggen

met zijn mast boven water. Ze hebben het zand eronder vandaan gezogen, zodat de wrakken lager kwamen te liggen en zodat er weer boten konden varen. Maar dat was niet helemaal goed gegaan. De geul werd wel 60 meter diep en boten die er overheen wilden varen, hadden die stroming niet door. Daardoor konden ze geen rechte lijn varen en werden ze als het ware naar de zijkant getrokken.

Weet je wat ik ook nog weet? 's Nachts vlogen de Engelse bommenwerpers voorbij, heel hoog (...). De Engelsen vlogen alleen maar in de nacht. De Amerikanen vlogen altijd overdag, wel met honderden, keurig op een rij. Dat was wel een heel mooi gezicht.

Ik weet ook nog goed dat ik een keer op de zolder van een buurman aan het spelen was. Koos Plas heette hij, een aannemer. Hij had een pakhuisje hier in de straat met allemaal ladders en zo. Het was een aantal dagen voor de bevrijding. Toen zagen we allemaal vliegtuigjes vliegen en ze lieten dingen vallen. Wij zijn natuurlijk gelijk gaan kijken wat dat was. Het waren voedselpakketten. En er werd van alles aan iedereen uitgedeeld. Ik weet het nog goed. Er zat witbrood in. Dat heb ik toen voor het eerst geproefd. Ik weet nog precies hoe het smaakte.

begin van elke straat werden een soort poorten neergezet die helemaal versierd waren. En alle mensen danste in de straten.

Ik vond het heel interessant en leuk. En ik kon me erg inleven in de verhalen waar de buurman over vertelde. Ik was erg verrast dat de buurman de oorlog heeft meegemaakt, want dat wist ik niet.

Luuts Feenstra, de buurman van Giovanni

“Die jongens zijn toen voor straf naar Duitsland gestuurd.”

Bevrijdingsdag weet ik me ook nog goed te herinneren. Het was een en al feest. Elke straat had toen zijn eigen buurtvereniging. Alle straten werden versierd met vlaggetjes. En aan het

Het bombardement van Maassluis

Door Rosemarie Voogt

De leerlingen uit groep 8 deden ook kleine onderzoekjes naar het bombardement van Rotterdam en dat van Maassluis. Rosemarie dook in de ramp die Maassluis heeft getroffen.

In de Tweede Wereldoorlog vocht Nederland natuurlijk ook mee. Veel steden werden verwoest door bombardementen. Onder andere onze stad, Maassluis. Deze ramp vond plaats op 18 maart 1943. Mensen zijn toen om het leven gekomen en huizen zijn verwoest. En dat terwijl het eigenlijk niet de bedoeling was. Daarom was het natuurlijk extra onverwacht. (...) Gelukkig gebeurde het lang geleden en is de kans klein dat we dat nu mee zullen maken. We denken er zeker nog wel aan, want elk jaar op 18 maart herdenken de mensen in Maassluis de overledenen.

De Engelsen zouden eigenlijk een oliefabriek gaan bombarderen. (...) Die fabriek heette Olieraffinaderij Witol en stond in de Heldringstraat. De Duitsers gebruikten de oliefabriek om wapens en voertuigen klaar te maken voor gebruik. Van de olie maakten ze benzine. De Engelsen waren voor ons en tegen de Duitsers. Omdat ze tegen de Duitsers waren, wilden ze ook de oliefabriek bombarderen.

Toen ze de bommen wilden laten vallen, vielen ze mis. Ze vielen recht Maassluis in en verwoestten een deel van onze stad in plaats van de oliefabriek. Dat gebeurde ongeveer rond half vier 's middags. Een paar minuten later ging het luchtalarm. Ze waren te laat... de bommen waren al geworpen.

De politie kreeg de eerste brandmeldingen. Gelukkig niet heel Maassluis werd verwoest, maar bijvoorbeeld wel een deel van de Grote Kerk en ook de kerk die er stond voordat de Immanuëlkerk werd gebouwd. Deze ging helemaal in vlammen op.

In nog geen vijf minuten was er dus veel van Maassluis verwoest. Voor Maassluis was dat een van de meest heftige dagen uit de oorlog. Vooral omdat het niet de bedoeling was.

De Engelse en Australische piloten waren er eigenlijk niet goed op voorbereid. Ze hadden de Oliefabriek uiteindelijk niet geraakt. Daarom bleef het bedrijf in de oorlog gewoon doorwerken. Nu staat hij er niet meer, maar ook na de oorlog heeft hij er nog een hele tijd gestaan..

Om de overledenen te herdenken heeft Maassluis een monument. Dat staat op het Kerkplein, bij de Grote Kerk. Hier herdenken we de overledenen en hun familie en vrienden. In totaal waren er 18 overledenen. Er vielen ook vier zwaar gewonden, en wel 50 lichtgewonden. Het monument bestaat uit twee muren met een halve ring erover/door. De muren zien er ook een beetje uit als kapotte en verwoeste muren, dat past dus goed bij de gebeurtenis.

Dit jaar is het bombardement maar half herdacht: door de coronacrisis waren alleen de burgemeester en de wethouder aanwezig. Zij legden bloemen neer en waren enkele minuten stil. Ik hoop dat de mensen die er niet bij konden zijn wegens corona wel thuis even een minuut of twee stilte hebben gehouden, want vooral de vrienden en familie van de overledenen denken vaak terug aan 18 maart 1943.

De verwoesting vlak na het bombardement, gezien vanaf de Noorddijk richting waar nu de Immanuëlkerk staat.

Foto: Collectiebank Historische Vereniging Maassluis.

Een ooggetuige van de oorlog in Polen

Door Alexander Musielak

Ik heb mijn overgrootmoeder Krystyna geïnterviewd. Mijn oma is 89 jaar oud en werd geboren op 19 Januari 1931. Toen de oorlog begon was zij 8 jaar jong. Mijn oma woont in Polen en heeft daar ook de oorlog meegemaakt. In Polen begon de oorlog op 1 september 1939, eerder dan in Nederland.

Wat is de eerste herinnering die bij u opkomt over de oorlog?

De eerste herinnering die bij mijn oma opkomt is dat ze te horen krijgt dat er oorlog kwam. Ze moest vluchten. Mijn oma vluchtte met haar vader, moeder, zus en broer naar het zuiden, richting de hoofdstad Warschau.

"Mijn oma zag toen dat alle Poolse soldaten dood werden geschoten."

Kwam u Duitse soldaten tegen?

Ja, mijn oma kwam Duitse soldaten tegen tijdens een bombardement onder Warschau. Ze ging toen naar een groot open veld.

Was u bang?

Mijn oma was heel bang want ze wist niet wat er ging gebeuren.

Had u genoeg te eten?

Mijn oma kreeg voedselbonnen, maar daar kreeg je heel weinig eten voor.

Werd er thuis stiekem naar de radio geluisterd?

Ja, onder de dekens luisterde ze naar de radio. Naar Radio Wolna Europa (Vrij Europa).

Alexanders oma tijdens de oorlog.

Kende u Joodse mensen?

Bij mijn oma waren onderduikers in huis. Een Joodse familie was verstopt op zolder, bijna tegen het dak aan. Als je verraden werd, werd je hele familie en soms ook de hele straat doodgeschoten.

Wat gebeurde met hen?

Nadat het Russische Sovjetleger Ostrow (de stad waar mijn oma woont) had bevrijd, ging de Joodse familie met de Russen mee. Wat er verder met ze gebeurde, weet mijn oma niet. Ze heeft nooit meer iets van ze gehoord.

Waren er familieleden in het verzet of die ondergedoken zaten?

Mijn oma was met haar zus en haar moeder naar de kerk gegaan, maar dat bleek een val. Haar zus werd meegenomen naar Beieren, een streek in Duitsland. Daar was ze een soort slaaf. Mijn oma zelf werd meegenomen naar een Duits huis. Daar was ze schoonmaakster en babysitter en werkte ze in de keuken.

Wat was de ergste dat u heeft gezien in de oorlog?

Het ergste wat mijn oma heeft gezien is dat onder Warschau een gevecht was. De Poolse soldaten waren helemaal niet bewapend, maar de Duitsers wel. Zij hadden tanks en veel betere wapens. Mijn oma zag toen dat alle Poolse soldaten dood werden geschoten.

Maassluis verwelkomde bevrijders uit Canada, maar in andere delen van het land waren het vaak Poolse soldaten.

Foto: Collectiebank Historische Vereniging Maassluis.

Die eerste oorlogsdagen waren superspannend

Door Ilse Vervenne

Ik heb mijn opa geïnterviewd. Mijn opa's vader is er helaas niet meer, dus heb ik de vragen over de oorlog aan mijn opa gesteld. Hij antwoordde voor zijn vader. Mijn opa heet Dick Buurman (73 jaar oud).

Hoe oud was uw vader toen de oorlog uitbrak?

Mijn vader was 24 jaar oud. Dat is echt jong!

"In 1944 moest vader zelfs onderduiken voor de razzia."

Waar woonde u in de oorlog?

In de Gertjan Mulderstraat in Rotterdam.

Welk verhaal van uw vader over de oorlog komt als eerste bij u op?

In mei 1940 is de oorlog begonnen. Op de eerste dag zag hij allemaal oorlogsvliegtuigen van de Duitsers. De tweede dag moest hij naar zijn werk en toen kwam hij allemaal Nederlandse militairen tegen. Superspannend.

Kwam uw vader Duitse soldaten tegen en was hij bang?

Ja, hij was zeker bang want mijn ouders hadden trouwplannen. Konden die wel doorgaan? In 1944 moest vader zelfs onderduiken voor de razzia (*Nederlandse mannen werden opgepakt om verplicht in Duitsland te werken*). Gelukkig werd hij niet gevonden.

Had uw vader genoeg te eten?

Ja, dat hadden ze wel.

Hoe kwam uw vader aan eten?

Tijdens de Hongerwinter had een zus van zijn moeder een kruidenierswinkel.

Werd er stiekem naar de radio geluisterd?

Ja, naar Radio Oranje in Engeland.

Hoe ging dat?

Tja, uiteindelijk moesten ze de radio inleveren.

Kende uw vader Joodse mensen?

Nee, ik denk het niet, want ik heb er nooit over gehoord.

Waren er familieleden in het verzet of die ondergedoken waren?

Er waren geen familieleden in het verzet. Wel mochten hij en zijn broers niet meer over straat, want ze waren natuurlijk ondergedoken voor de razzia.

Wat vond u ervan om hierover te praten?

Ik vond het eigenlijk wel gezellig.

Ikzelf vind het heel bijzonder wat mijn opa's vader allemaal wel niet heeft meegemaakt. Ik was best verrast dat hij moest onderduiken voor de razzia.

De opa van Ilse

Ommekeer

Als haviken het beeld bepalen,
dreigen er zwarte wolken
en kan een regen van geweld
een heel gebied ontvolken.

Pas als in hoge bomen
weer duiven komen tortelen,
dan breken zonnestrallen door
en kan er vrede wortelen.

Meester Jaap

“Mijn moeder was echt heel bang dat ze hem zouden vinden.”

Door Mees Bos

Ik heb het interview afgenomen bij Frits Bos. Frits Bos is de 75-jarige broer van mijn opa.

Hoe oud was u in de oorlog en waar woonde u?

Ik ben op 8 februari 1945 geboren en woonde in Den Haag. Nog net in de oorlog dus.

Wat is de eerste herinnering die bij u opkomt van de oorlog?

Dat toen ik geboren was er een Duitse raket, een V1, werd afgevuurd. De meeste mensen telden dan tot tien, omdat je zo kon horen of de bom zou neerstorten of niet.

En dat ik als baby altijd een oranje strikje onder mijn jasje had zitten voor als de bevrijding kwam. Je mocht niks van oranje aan, want dat verwees naar de koningin.

Waren uw ouders bang voor de Duitse soldaten?

Toen mijn moeder zwanger van mij was, kwamen de Duitsers kijken of mijn vader thuis was want hij was ondergedoken. Mijn moeder was echt heel bang dat ze hem zouden vinden.

“Als baby had ik onder mijn jas een oranje strikje zitten.”

Hadden ze genoeg te eten en hoe kwamen ze aan eten?

Wij hadden genoeg eten, want onze familie woonde op een boerderij. Maar op een bepaald moment kon je er maar moeilijk heen, want er reden geen treinen meer.

Frits staat links, Mees' opa rechts.

Werd er bij u thuis stiekem naar de radio geluisterd en hoe ging dat?

Bij ons niet want we hadden geen radio. Maar vrienden van ons wel en die gingen toen heel stiekem naar het nieuws luisteren. Dat mochten de Duitsers nooit horen.

Kende u Joodse mensen en wat gebeurde er met hen?

Onder ons woonden Joodse mensen. En die hebben gelukkig de oorlog overleefd omdat ze konden onderduiken.

Waren er familieleden in het verzet of ondergedoken?

Mijn vader en mijn oom waren ondergedoken onder ons huis. Maar ik ken niemand uit het verzet. Er was wel een oom die in een concentratiekamp heeft gezeten.

Ik vind het heel mooi allemaal wat mensen deden voor een ander. En vooral hoeveel risico's ze namen om mensen te helpen. Ik weet niet of ik zo dapper zou zijn geweest.

Dat schieten vond hij verschrikkelijk

Door Nikki van Zanten

Nikki interviewde haar oma, Yvonne van den Berg (66 jaar), over haar ouders, Wim en Sjaan Simons. Dat leverde een mooie foto op van haar overgrootvader in het uniform van het Nederlandse leger.

Hoe oud was u in de oorlog en waar woonde u?

Ik was nog niet geboren.

Wat is het eerste dat bij u opkomt als u aan de oorlog denkt?

Het lezen van het dagboek van Anne Frank.

Weet u iets over uw ouders uit de oorlog?

Mijn moeder fietste een keer met mijn broer achterop. Toen de Duitsers een bom lieten vallen, gooide ze de fiets met kind en al in de berm en dook zelf in het gras totdat het weer veilig was.

Mijn ouders hadden een kapsalon. Het was heel moeilijk om de zaak draaiende te houden. Ook moest ze in haar eentje zorgen voor haar gezin toen mijn vader in het leger zat (1940).

Mocht uw vader ook met wapens schieten?

Jazeker.

“Hij knipte mensen in ruil voor eten.”

Vond hij dat gaaf?

Nee, verschrikkelijk, maar het was ter bescherming van ons land.

Hoe kwamen uw ouders aan eten?

Mijn vader ging 's nachts weleens eten pikken en omdat hij kapper was, knipte hij mensen in ruil voor eten. Het eten zelf was gewoon, normaal.

Werd er stiekem naar de radio geluisterd.

Ja. In een achterkamertje, in het donker.

Kenden uw ouders Joodse mensen?

Ja, ze zaten ondergedoken.

Nikki's overgrootvader tijdens de mobilisatie.

Als er iemand komt, moet ik meteen naar mijn schuilplek

De derde opdracht voor leerlingen uit groep 8 was om zich in te leven in het leven van een Joodse onderduiker en daar een brief over te schrijven. Stijn Poot schreef een heel realistisch verhaal.

Beste Pietje,

Ik schrijf deze brief aan jou omdat ik ondergedoken zit bij boer Jan, omdat ik Joods ben. Ik zit op de hooizolder. Daar heb ik achter een aantal balen hooi een kleine ruimte met een bed en een stoel. Ik kan niet naar buiten kijken en ik voel me vaak erg eenzaam.

Ik mag gelukkig wel met het gezin op de boerderij mee-eten. Maar als er iemand naar de boerderij komt, moet ik meteen naar mijn schuilplek. Mijn dag ziet er als volgt uit: rond zeven uur in de ochtend word ik wakker gemaakt, dan ga ik ontbijten bij de boer. Daarna ga ik klusjes doen voor de boer. Meestal helpen de kinderen van de boer ook mee. Ze heten Klaas en Marie. Vaak speel ik met ze op de boerderij. Maar spelen met jou blijft leuker. Ik mis het spelen met jou heel erg, Pietje!

Na het middageten ga ik terug naar de hooizolder en dan schrijf ik in mijn dagboek over mijn leven hier op de boerderij. Ik probeer mezelf een beetje fit te houden door wat oefeningen te doen in de hooischuur. Ik ga dan bijvoorbeeld een hooibaal optillen. Af en toe voetbal ik met Klaas en Marie. Na het avondeten spelen we veel ganzenbord met het gezin. Ik ga wel vroeg slapen omdat ik snel moe ben.

Ik mis mijn familie heel erg want ze zijn meegenomen door de Duitsers. Ik hoop dat deze verschrikkelijke oorlog snel voorbij is!

Groetjes en hopelijk tot gauw,

Stijn

Het echtpaar Coltof uit Maassluis. Hun verhaal is helaas niet verzonnen. Ze overleefden de oorlog niet.
*Foto: Gertjan van de Velden
wo2maassluis.tumblr.com*

Luchtgevechten vanuit het zolderraam

Door Noah Lijst.

Ik heb dit interview gedaan met een heel goede kennis van mijn moeder, Maarten Dijkshoorn, 82 jaar. Hij woont in Maasland. Ik noem hem altijd ome Maarten.

Hoe oud was u in de oorlog en waar woonde u?

Ik werd geboren in december 1937 en woonde tijdens de oorlog met mijn ouders aan de Kwakelweg in Maasland. Ik was 2,5 jaar oud toen de oorlog begon en na de oorlog was ik zeven jaar oud.

Wat is de eerste herinnering die bij u opkomt over de oorlog?

Mijn eerste herinnering was dat ik Duitse bommenwerpers zag vliegen in de lucht. Ik wist niet goed wat er toen aan de hand was. Ik zag soms ook luchtgevechten als ik uit mijn zolderraampje keek. Ik zag dan de Engelsen tegen de Duitsers vechten, dat vond ik interessant. Soms zag ik vliegtuigen neerstorten, draaiend naar de grond, met vuur en rook.

"Soms zag ik vliegtuigen neerstorten, draaiend naar de grond, met vuur en rook."

Kwam u Duitse Soldaten tegen en was u bang?

Ja er kwamen Duitse soldaten om te controleren of we geen verdachte spullen hadden in ons huis. Ze gingen naar de kelder omdat ze dachten dat we messen hadden, maar daar lagen alleen maar aardappelen.

De kleine Maarten in 1938.

Ik was niet zo bang, maar vond het wel heel spannend allemaal.

Had u genoeg te eten? Hoe kwam u aan eten?

Ja, wij hadden genoeg te eten. Mijn vader was tuinder en verbouwde allemaal groentes (...). Hij had een varken, die ging hij slachten en dan ruilde hij het vlees met zijn zwager voor tarwe. Dat werd bij de molen gemalen en mijn moeder maakte er brood van. Er kwamen vaak mensen aan de deur die honger hadden. Daarom deelden we ook eten aan hen uit. Mijn vader verkocht ook zijn groentes aan anderen.

Werd er stiekem naar de radio geluisterd? Hoe ging dat?

Ja, maar alleen hadden wij geen radio, die hadden we ingeleverd, dat moest, aan de Duitsers.

Mijn grootmoeder had nog wel een radio. Ze woonde aan het einde van de Kwakelweg. Ze had de radio verstopt in een klein hokkie en ik ging daar heen om naar koningin Wilhelmina vanuit Engeland te luisteren. Dat kan ik me nog goed herinneren.

Kende u Joodse mensen? Wat gebeurde er met hen?

Mijn vader had een vriend en die had een Joods jongetje verborgen. Dat jongetje was net zo oud als ik. Hij kwam bij mij spelen. Sander de Blois heette hij.

“Die schuit werd af en toe gebruikt om op de Bommeer te varen en dan werden er wapens gedropt.”

Waren er familieleden in het verzet of die ondergedoken zaten?

Ja, ik had een oom die bij de ondergrondse was en daar kan ik wel een mooi verhaal over

vertellen. Mijn vader had een veilingschuit, daar werden de groentes mee naar de veiling gebracht. Die schuit werd af en toe gebruikt om op de Bommeer te varen en dan werden er wapens gedropt. 's Nachts gingen ze met die schuit wapens ophalen en dan kwamen ze bij ons thuis. Mijn vader had een kelder in de schuur. Daar werden die wapens in gelegd. Andere mensen van het verzet wisten dat en kwamen ze weer ophalen bij ons. Ze brachten ze naar de Oostgaag, naar Verboon, en zo werden ze doorgesluist naar de ondergrondse. Zodoende waren er soms ook wapens bij ons verborgen.

Ik heb het gezien, ik wist het, maar ik hoefde er niets mee te doen, want ik was een jongen van een jaar of zes. Het was een hele belevenis.

Er werden ook illegale blaadjes gedeeld vanuit onze schuur. Die lagen daar en dan kwam er weer iemand een stel van die blaadjes ophalen. Het dagblad Trouw is daaruit ontstaan.

In de kelder van de Nutsspaarbank in Maassluis verborg de ondergrondse ook wapens.

Foto: Collectiebank Historische Vereniging Maassluis.

"Mijn vader had een vriend en die had een Joods jongetje verborgen. Dat jongetje was net zo oud als ik."

Vond u het spannend als er Duitsers waren?

Tuurlijk vond ik dat spannend. Ik dacht als ze maar niks in de gaten hebben. In de laatste Oorlogswinter moest alles wat in de tuin geteeld werd naar de Duitsers, maar mijn vader verkocht veel aan mensen die langs de deur kwamen. Als de spinazie van mijn vader in het warenhuis goed was, sneed hij de spinazie (...) en dan werd de kar naar voren gereden en alles aan de mensen verkocht die langskwamen (...). Maar als de Duitsers dat doorhadden, zouden ze je oppakken. Je mocht geen groenten weggeven aan de mensen. Het was heel spannend.

U was zeker wel blij toen het over was?

Vreselijk blij, echt heel blij.

Een week voor de bevrijding vlogen er Zweedse vliegtuigen over en die dumpten allemaal zakken met Zweedse wittebroden, dat weet ik nog.

Toen de bevrijding er was, kwamen er Canadezen langs met grote auto's en die strooiden allemaal chocoladerepen en sigaretten. (...) Ik vond dat geweldig om te zien als klein jongetje.

Ik vond het heel leuk om dit interview te doen en ik was verrast dat ome Maarten niet bang was dat er een vliegtuig op zijn huis zou vallen. Ook vond ik het bijzonder te horen dat zijn vader in het verzet zat.

Ome Maarten zei nog dat hij nooit heeft begrepen dat zijn vader niet is opgepakt tijdens de oorlog, want er gebeurde veel bij hem thuis dat eigenlijk helemaal niet mocht.

Ik heb er echt veel van geleerd.

Eindelijk weer voedsel na de bevrijding.

Foto: Collectiebank Historische Vereniging Maassluis.

Een opa met een engeltje op zijn schouder

Door Danique Bosker

Ik interviewde mijn moeder, Yvonne Bosker-den Bakker, omdat haar ouders de oorlog hebben meegemaakt en vooral opa de verhalen vaak aan mijn moeder vertelde.

Hoe oud waren je ouders in de oorlog?
Mijn vader was 18 jaar toen de oorlog begon en mijn moeder was 15 jaar oud. Ze woonden beiden bij hun ouders in Maassluis.

De opa van Danique in de jaren veertig.

Wat was het eerste dat je ouders vertelden over de oorlog?

Opa vertelde over het fluitincident. Iedere avond was er een vlaggenparade door de Duitse Marine op het Hoofd. Er

werd dan een fluitsignaal gegeven en vervolgens ging de Duitse vlag omlaag. Er waren ook altijd Maassluisse jongens die op het Hoofd rondgingen. Op een dag deed één van die jongens het fluitje na en de hele Duitse marine ging in de houding staan, tot de Duitsers erachter kwamen dat ze voor de gek werden gehouden. De jongens werden opgepakt en kwamen in de gevangenis terecht. Later zijn ze naar een concentratiekamp gebracht. Er is maar één jongen die het overleefd heeft.

Opa zei altijd dat hij een engeltje op zijn schouder moet hebben gehad. Hij voetbalde destijds namelijk bij VDL en moest die dag nog douchen. Als hij eerder klaar was geweest, dan was hij waarschijnlijk met zijn vrienden op het Hoofd geweest en was hij ook opgepakt.

Kwam opa Duitse soldaten tegen en was hij bang?

Ja, opa kwam Duitse soldaten tegen en was wel bang. Toch vond opa niet alle Duitsers slecht. In de oorlog werden Duitse militairen bij mensen in huis geplaatst. Ook bij opa en zijn ouders werd een Duitse soldaat ingekwartierd. Deze jongen wilde de oorlog niet en waarschuwde ook altijd als er weer een razzia aankwam zodat de jongens en mannen die in Duitsland moesten werken, konden maken dat ze weg kwamen.

Had opa genoeg eten en hoe kwam hij daaraan?

In het begin van de oorlog ging het nog wel. Later kregen ze voedselbonnen zodat ze eten konden krijgen. Dit was heel weinig. In de winter van 1944 hebben opa en oma en hun familie veel

honger geleden. Ze aten toen ook tulpenbollen.

Werd er naar de radio geluisterd en hoe ging dat?

Naar de radio luisteren deden ze stiekem. De radio was verstopt bij de vader van opa omdat je geen radio mocht hebben van de Duitsers.

Kende opa en oma Joodse mensen en wat gebeurde er met hen?

Ja, er waren een paar Joodse families in Maassluis. De familie Coltof, van een fotograaf, en de familie Van Gelderen, die hadden een slagerij (waar nu ijssalon Jeroen zit). Deze families zijn opgepakt en naar het concentratiekamp gestuurd en niet meer teruggekomen. Oma heeft verteld dat de dochter van familie Van Gelderen het aanbod kreeg om onder te duiken, maar haar ouders niet in de steek wilde laten.

De dochter kreeg het aanbod om onder te duiken, maar wilde haar ouders niet in de steek laten.

Waren er familieleden die ondergedoken waren of in het verzet zaten?

Opa heeft ondergedoken gezeten. Hij moest in Duitsland verplicht gaan werken in een fabriek. Tijdens het eerste verlof heeft opa zijn scheenbeen met een steen opengehaald zodat er een flinke wond ontstond en hij daardoor niet terug hoefde naar Duitsland. Nadat de wond genezen was, is opa ondergedoken en zat hij verstopt achter de schoorsteen. Zelfs oma met wie hij toen verkering had, wist dit niet. Hoe minder mensen er vanaf wisten, hoe beter het was. En veiliger ook.

Drie struikelsteentjes in het trottoir voor ijsboer Jeroen om de Joodse familie Van Gelderen te herinneren.
*Foto: Gertjan van de Velden
wo2maassluis.tumblr.com*

Opgroeien in een groot gezin na de oorlog

Door Sem Amas

Sem wist niemand die de oorlog had meegemaakt. Lastig. Het interview met zijn oma Corrie van 't Hof leverde toch nog verrassend veel informatie op.

Wanneer bent u geboren?

Op 19 maart 1950.

"Mijn moeder heeft ook nog borstvoeding gegeven aan andere baby's."

Heeft u wel eens iets over de oorlog gehoord van uw ouders?

Ja, mijn ouders hadden aan het begin van de oorlog twee kinderen en woonden in een dijkhuisje in Maassluis. Mijn vader werkte toen bij de touwfabrieken waar hij ook vloerbedekking maakte. Ze waren best bang. Tijdens het bombardement van Maassluis (1943) was de zijmuur van hun huisje aan de buitenkant gescheurd.

Ze hadden het niet makkelijk. Tijdens de oorlog werden er nog twee kinderen geboren. Mijn vader kreeg vaak aardappelen van de boer die vlakbij woonde en soms ook andere dingen die ze echt nodig hadden. Mijn moeder heeft ook nog borstvoeding gegeven aan andere baby's. De oorlog was een moeilijke en bange tijd voor ze, maar gelukkig hebben ze uiteindelijk de bevrijding meegemaakt. Twee broers van mijn moeder hebben ook in een concentratiekamp moeten werken. Ze zijn allebei bevrijd en teruggekomen.

Hoeveel broers en zussen had u?

Ik heb vijf zussen en vier broers, maar een zus is overleden.

Hoe was het om in een groot gezin op te groeien?

Dat was heel gewoon voor mij. Ik zelf ben de middelste van de elf kinderen. Het was altijd op tijd eten, met heel grote pannen op tafel en er was wel eens ruzie. Maar we waren allemaal tevreden.

Kreeg u wel eens nieuwe kleren?

Niet vaak, meestal kregen we kleren die al door anderen gedragen waren.

Waar ging u heen toen u een tiener was?

Vanaf mijn vijftiende naar Down Town in Maassluis en in Hoek van Holland naar het Hotel.

Was er genoeg geld voor hobby's en vakantie?

Nee, ik ging met een vriendin logeren bij onze ooms en tantes.

Was er geld voor een opleiding?

Ook niet, maar ik mocht wel naar les om mijn typediploma te halen.

Moest u vaak helpen bij het huishouden?

Ja, we hadden allemaal een taak: helpen met de was, afwassen en afdrogen, maar geen zware dingen.

Colofon

5 mei 2020

Samenstelling en redactie:
Robert van Herk

Met dank aan:

Jaap van Oostrum

Gertjan van de Velden
[wo2maassluis.tumblr.com](https://www.tumblr.com/wo2maassluis)

Historische Vereniging Maassluis.

Ook deze laatste bevrijdingsfoto komt uit de
Collectiebank van HVM

